

MLADOST

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca. □ Celoletna naročnina znaša 2 K, posamezne številke po 10 vln. □ □ □ □ □
Uredništvo: Fr. Terseglav, Ljubljana (Katol. tiskarna). □ □ □ □ □
Upravništvo: Lud. Tomažič, Ljubljana (Katol. tiskarna).

Št. 21 in 22.

V Ljubljani, dne 7. decembra 1912.

Letnik V.

Žalostna resnica.

Vojska je zlo, veliko zlo. Kamor pade njena temna senca, tam zaveje mrtvaški dih, ki zamori vse življenje. Poteptana in opustošena zemlja, požgani domovi, onečassčena dekleta, poklane žene in otroci, cele gromade mrličev, nad katerimi se pasejo čete gavranov in krokarjev. Pljug počiva, trgovine se zapirajo, tovarne zapuščene, delavske družine brez dela in kruha in mesta se spreminjajo v velikanske bolnišnice, odkoder se vračajo mladi, krepki fantje kot pohabljeni, ubiti za celo življenje. Kdo naj prešteje vso to nezumno žalost in kdo potoke solza in človeške krvi. Vojska je strašna nesreča, ako ni sredstvo za kaj res velikega, za osvobodjenje tlačanih, za uničenje tlačitelja, za zmago pravice, kadar ni nobene druge poti.

Katoliška cerkev se je dobro zavedala grozovitosti vojne in zato je že od davnih vekov uplela v cerkvene molitve prošnjo, naj nas Bog vojske obvaruje. Nedeljo za nedeljo skozi stoletja moli krščansko ljudstvo po cerkvah: »Vojske, reši nas, o Gospod!« Ves Kristusov evangelij je prepojen z duhom miru, resnice in pravice. Vojska je tedaj strašno zlo in po krščanskem pravoslovju zadnje sredstvo, za katero smemo prijeti v skrajni sili, kadar vse drugo nič ne pomaga.

Doli na Balkanu križajo danes meče naši slovanski bratje s turškimi pesoglavci. Če je bila kdaj katera vojska na svetu upravičena, je ta. V sedanjih turških pokrajinah živi na milijone krščanskih Slovanov, ki iščejo zavetja pred turškimi zlodeji v skalnatih gorskih duplinah. Bogata, rodovitna zemlja, ki bi redila lahko petkrat toliko ljudi, kakor jih redi, je vsa opustošena, zanamarjena, mrtva. Dekleta morajo služiti turškim pohotnežem in ljudje se v četah izseljujejo v daljni svet. Nikjer sledu o omiki, izobrazbi in gospodarskem napredku. Turek ne pozna ne postave, ne usmiljenja. Kar kristjan pridela, to ukrade Turek in nazadnje bodi vesel, da ti ne vzame glave in zapali hiše. Blizu šeststo let že leži ta turška mora nad bednimi kristjani in rešitve odnikoder! Leto za letom so se skušali balkanski Slovani osvoboditi teh turških zverin, vsaka

spomlad je prinesla nove krvave ustaje in boje, a Turek je s svojo krvoločnostjo vsak poizkus na strašen način zatrl.

Edini prijatelj slovanskih krščanskih narodov v teh groze polnih časih je bila — katoliška cerkev in rimski papeži. Skozi stoletja so zbirali denarje, zbirali vojske in jih pošiljali v boj za osvoboditev izpod turškega jarma. Prosili so, rotili posvetne kneze opozarjali krščanske narode in države na sveto dolžnost pregnati tega krvoločneža in zakletega sovražnika krščanske omike iz Evrope in vrniti ljudstvu svobodo! Žalibog so bila njih prizadevanja zaman in njih klici glas vpijočega v puščavi. Bolgari, Srbi, Črnogorci in Grki so si morali večidel sami s svojo lastno krvjo priboriti svobodo in z lastnimi telesi in strašnimi žrtvami rešiti svojo zemljo.

Letos ko je pa sila na vrhuncu priklopela in so razmere postale naravnost neznosne, so prijeli balkanski narodi za meče in se vrgli z nepremagljivo navdušenostjo na Turka, da osvobode svoje brate in zemljo svojih očetov, da maščujejo stoletne krivice in klanja azijske druhal. Ves svet se je vzdramil in se začudil temu silnemu junáštvu, s katerim so potisnili teptani narodi Turka enkrat za vselej ob tla! Res da je stalo to delo ogromne žrtve. Turek se je še enkrat pokazal v celi nagoti. Ker ni mogel zadržati slovanskih bajonetov, se je vrgel na begu na krščanske vasi. Otroke je natikal na bajonete, kmetom iztiskal oči, rezal ušesa in ude, skrunil krščanske žene, mesaril kristjane in palil hiše. Vendar narod je prost in zemlja se bo oddahnila!

To je ena stran te krvave drame, sedaj pa pride druga.

Človek bi mislil, da bo ves svet sprejel to veselo vest z odprtimi rokami, da bo proslavljal krščanske zmage v navdušenih pesmih, pokladal na glave junakov lavorove vence in okinčal njihove grobove z mirto, zimzelenom in s šopki svežih rož. Pričakovali bi, da se bo ves krščanski svet dvignil in zapel tem neustrašenim junakom zmagonosno in zahvalno pesem za to junaško delo, in okrasil ta list v svetovni zgodovini z najlepšim čopičem in z najlepšimi barvami.

In kaj se je zgodilo? Namesto časti, slave in priznanja meče nemško časopisje blato na okrvavljene junake, sramoti spomin komaj zasutih grobov in pretaka solze za — tepenimi Turki. Za krščanske vojake ima psovke, za turške zveri pa toplo pomilovanje. Z velikansko ogorčenostjo razbobna vsak madež na krščanskih vojaki, zapira pa oči na tisočih poklanih mrličev, ki vpijejo proti nebu za maščevanje. In ne samo to! Voditelji evropskih krščanskih držav, imenovani diplomati, se trudijo sedaj v potu svojega obraza, da bi prikrajšali vojskujoče se narode njihovih zmag in Turka v Evropi še obdržali. Ali je nudil svet kdaj čudnejšo sliko? Sam kancler nemške države Bethmann-Hollweg je izjavil, da smatra za svojo dolžnost, da bo Turčijo varoval. Kršč. države, katerih namen je ščititi imetje, življenje in krščansko omiko svojih državljanov, se potegujejo za Turka, ki pomeni smrt za krščansko omiko in življenje. Potegujejo se za gnjilo državo, katere ne drži nič drugega skupaj kakor milijoni solza in kri krščanskega ljudstva. Se potegujejo za turško zemljo, ki je vsa pognojena s telesi krščanskih mučnikov. Rusija iz same zavisti ni privoščila Bolgarom, da zavzamejo Carigrad in pritrde na Hagijo Sofijo zopet sveti križ. Krščanske države hočejo menda vsiliti albanskim krščanskim prebivalcem povrh še turškega princa. Človek se mora zgroziti, če pomisli, kako globoko je Evropa že padla, Evropa, ki se, kadar ji kaže, tako rada sklicuje na svojo omiko in humaniteto.

Prosimo! Tega ne piše samo judovsko, brezversko časopisje, ki je že zdavnaj zavrglo vse krščanske resnice med staro šaro, to pišejo in odobravajo nemški krščanski listi, katere pišejo katoličani! Katoličani, ki so uživali katoliško vzgojo, ki so hodili v katoliške šole, kjer so imeli priliko spoznati pri zgodovini turške grozovitosti. Ali se nam blede, ali se nam sanja?

Še eno vprašanje! Ta kulturna propalost, ta podivjanost izvestnega časopisja je tako velika, da se človek nehote vpraša, odkod to? Kako je mogoče, da so krščanski ideali in kršč. resnice zgubili ves vpliv na današnjo družbo in da je človeško srce tako podivjalo? Znanost napreduje, omika pravi, da se čimdalje bolj širi, vedno nove iznajdbe, novi stroji, krasne stavbe, vedno lepši okus in lažje življenje, vedno več svobode in napredka. A pri vsem napredku — ta nezaslišani propad dušne kulture!

Odgovor ni težak! Poglejte rimsko ljudstvo. Ko si je osvojilo ves svet in sezidalo najlepše stavbe sebi in bogovom, je samo zgubilo — vero. Ko je prišlo na vrhunec človeške posvetne kulture, je začelo propadati. Dokler je še imelo vero v svoje bogove, je govorilo tudi iz njegovih del in njegovega življenja pravno življenje in srce. Ko se je pa na vrhu svoje slave začelo rogati svojim

bogovom, je začela iz njega govoriti žival. S kako živalsko slastjo je hodilo v rimske teatre gledat krščanske mučenike, ki so jih trgale divje zveri, ne da bi niti za trenutek občutilo propalost in protinravnost tega početja!

Ali se ne ponavlja tudi danes isto? Protestantizem in judovstvo je pri vsem napredku popolnoma zastrupilo in razjedlo celim masam vero in dušo, otrovalo srce, otopilo človeka za vsak pravi krščanski čut. Ni se čuditi, če danes govori iz teh ljudi ne pravica, ne usmiljenje, ne resnica, ne ljubezen, ampak sovraštvo in profit! In kakor žene vsako gibanje svoje valove kolikor mogoče na široko, tako je kolikor toliko ta pojav okužil tudi tiste, ki še verujejo. Verujejo ali njihovo srce čuti drugače, ker stoje pod velikim vplivom odpada od krščanstva!

In države? Neki nemški državnik je dejal pred kratkim: »Država je pagan.« Zelo resnične besede! Kaj se menijo države in državniki za krščansko pravoslovje, kaj se menijo za velike krščanske resnice, za fundamente pravičnosti in ljubezni? Te stvari ne igrajo pri njihovem poslu nobene vloge. Vse je dovoljeno, vse se sme, samo da dobro služi njihovim namenom. Tukaj se jenjajo vsi oziri na katerokoli stran. To je načelo današnjih evropskih državnikov. In zato vidimo, da se gode slabejšim narodom po današnjih državah neverjetne krivice. Ne gre se za to, kaj je prav in kaj ni prav, ampak za to, kar državnikom bolj streže. Zato nimajo manjši narodi svojih šol, svojih sodnikov, svojih pravic, da se jim zemlja potujčuje, da se ne smejo niti svojega jezika posluževati. »Država je pagan.« Odtod tudi ljubezen do Turka in sovraštvo do krščanskega Slovana. To bolj kaže!

Moderni človek se je otrešel krščanstva in hotel postati svoboden. V resnici je pa postal hlapec bajoneta in kanona. Danes namreč ta dva vladata. Ali bo kdaj svet to spoznal?

Zveza Orlov

obstoja pet let. Ustanovila se je 10. novembra 1907, ko je obstajalo 11 telovadnih odsekov. Danes pa šteje 4 podzveze z 30 okrožji in 168 odseki.

Podzveze so se ustanovile po sledečem redu: Kranjska 10. januarja 1912 (provizorično), štajerska 15. septembra 1911, goriška 11. januarja 1912 in koroška 25. julija 1912.

Z. O. je imela v preteklem letu 35 rednih tedenskih in 3 plenarne seje.

Prirreditve so bile 3 podzvezine. Za kranjsko podzvezo 30. junija 1912 na **Vrhnikih**, katere se je udeležilo nad 800 Orlov v kroju in jih je nastopilo pri javni telovadbi okoli 300. Štajerska podzvezina prirreditev se je vršila 11. avgusta 1912 v **Št. Juriju** ob južni železnici; udeležilo se je nad 200 Orlov in jih je nastopilo pri javni telovadbi nad 100. Prirreditev goriške podzveze se je vršila 6. oktobra v **Mirau** pri Gorici, katera pa vsled slabega vremena ni izpadla tako ugodno, kakor je bilo pričakovati. Nadalje je vsako okrožje priredilo po eno javno telo-

vadbo, združeno z mladeniškim taborom. Tudi odseki so prirajali v pretečenem letu javne telovadbe, katere so pa bile bolj krajevne značaja.

Z. O. se je 11. avgusta t. l. udeležila po 11 svojih zastopnikih III. zemskega zleta Orlov v **Kromeriju** na Moravskem, 15. septembra **evharističnega kongresa** na Dunaju po 200 Orlih.

V pretečenem letu so bili v predsedstvu Z. O. sledeči br.:

Dr. Lovro Pogačnik, predsednik; Ivan Podlesnik, Leopold Turšič, dr. Karol Vrstovšek, dr. Jure Adlešič, Franc Kremžar, stud. med. M. Justin, podpredsedniki; Janko Hočvar, tajnik; njegov namestnik Srečo Pavlin; Ludovik Tomažič, blagajnik, dr. Mrhar, njegov namestnik; odborniki: prof. Dolenc, dr. Josip Mal, dr. Marko Natlačen in Stanko Masič in kot urednik »Mladosti« Franc Terseglav.

Zvezni vaditeljski zbor:

Vojteh Jeločnik, načelnik; inž. Florijan Božič, Aleksander Jeločnik, prof. Malner, I. Mrevlje, Karol Čulak, Štefan Erman, Fr. Tršar, Kržan Pavel in Dostal Pavel, podnačelniki; Viktor Rozman, zapisnikar vaditeljskega zbora.

Revizorji: Dr. Tomažič Ferdinand, Fr. Krische in Anton Volta.

STATISTIČNI PR GLED.

Okrajšave: O = odseki, Čl = člani, T = telovadci, U = uniforme, Tr = trobentači, M = »Mladosti«, P = predavanja, I = Izlet, V = odšlo je k vojakom.

	O	Čl	T	U	Tr	M	P	I	V
Ljublj. okol.	19	1145	389	344	62	221	103	46	27
Gorenjsko	28	757	333	448	59	249	219	62	22
Notranjsko	21	723	420	337	53	284	172	118	32
Dolenjsko	31	943	587	579	90	289	161	58	34
Vipavsko	8	160	95	61	11	51	21	18	8
KRANJSKA PODZV.	107	3728	1824	1769	275	1094	676	302	123
GOR. PODZV.	29	716	429	537	47	105	192	182	81
ŠTAJ. PODZ.	26	666	331	189	12	92	204	40	30
KOR. PODZV.	5	104	98	—	2	10	31	1	—
Tel. odsek ak.									
dr. »Danice«	1	14	14	5	1	2	—	—	—
ZVEZA ORLOY	168	5228	2696	2500	337	1303	1103	525	234

Odbori podzvez:

1. Goriške: Dr. Ivo Česnik, predsednik; Karl Teršič, podpredsednik; Andrej Paglavc, tajnik; David Doktorič, blagajnik.

Josip Medvešek, načelnik; Andrej Persič in Karol Terčič, podnačelnika.

2. Štajerska: Dr. Karol Vrstovšek, predsednik; Štupar, Maks Moškon in Koštomaj, podpredsedniki; tajnik I. Simončič; blagajnik č. g. Pinter.

Vaditeljski zbor: Karol Čulak, načelnik; podnačelniki Pišek, Koštomaj in I. Majcen; vaditelji Simončič, Moškon in Murnik.

3. Koroška: Franc Bramor, Franc Smodej in dr. Ehrlich Lambert.

Večina odsekov telovadi v društvenih domovih. Nekateri tudi v šolskih telovadnicah, le malo je še odsekov, ki bi ne imeli telovadnega prostora. Tudi orodja so si odseki nabavili, in sicer 117 drogov, 53 bradelj, 9 konj, 14 koz, 20 krogov, 30 skokov v višino, 16 visečih drogov, 6 odsekov ima sablje, 15 odsekov ročke, kije in palice.

Statistična primera z l. 1911.

Leta 1911 je bilo: Odsekov 150, članov 4025, telovadcev 2696, uniform 2410, »Mladosti« 1402, predavanj 982.

Leta 1912 je: Odsekov 168, članov 5228, telovadcev 2696, uniform 2500, »Mladosti« 1303, predavanj 1103.

Odsekov je torej več 18, članov več 1203, telovadcev je **ravnotoliko**, uniform je več 90, »Mladosti« je **menj 99**, predavanj je več 121.

STATISTIKA ZVEZE ORLOV. LJUBLJANA IN OKOLICA.

Okrajšave: Čl = člani, T = telovadci, U = uniforme, Tr = trobentačev, M = »Mladosti«, P = predavanja.

	Čl	T	U	Tr	M	P
1. Ljubljana	90	60	50	10	30	ted.
2. Št. Peter v Ljubljani	97	32	26	6	20	ted.
3. Moste—Selo	77	15	18	2	1	—
4. Hrušica	152	12	10	3	11	3
5. Šmartno	44	14	8	3	—	—
6. Vič	32	23	12	4	15	7
7. Brezovica	42	22	15	4	8	1
8. Dobrova	78	16	16	2	14	8
9. Št. Vid n. Ljubljano	82	26	17	4	24	7
10. Ježica	38	10	10	3	—	1
11. Črnuče	32	24	2	—	6	—
12. Preska	20	14	14	2	12	8
13. Šmartno p. Šm. goro	27	16	11	2	9	30
14. D. M. v Polju	105	15	28	3	22	8
15. Sostro	130	36	43	4	25	19
16. Dol pri Ljubljani	40	20	18	2	2	—
17. Sv. Helena	37	12	28	5	12	6
18. Sv. Jakob	22	22	20	3	10	5
19. Zalog	—	—	—	—	—	—
19.	1145	389	344	62	221	103

GORENJSKO.

1. Kamnik	43	20	22	4	—	10
2. Domžale	37	15	28	4	40	5
3. Mengeš	24	15	14	2	11	4
4. Ihan	18	16	12	2	4	—
5. Moravče	40	24	20	2	10	4
6. Komenda	49	25	30	4	15	30
7. Homec	30	8	24	4	8	3
8. Mekinje	62	18	25	2	10	4
9. Stranje	—	—	—	—	—	—
10. Št. Urška gora	20	8	15	2	4	6
11. Radomlje	25	12	8	2	1	—
12. Škofja Loka	24	24	16	3	9	20
13. Stara Loka	33	21	21	3	8	30
14. Selce	40	20	30	4	10	—
15. Železniki	18	18	18	—	2	20
16. Kranj	29	28	15	4	—	3
17. Tržič	35	19	27	4	7	12
18. Naklo	27	17	14	1	8	—
19. Šenčur	12	12	12	2	5	—
20. Smlednik	21	12	10	2	6	3
21. Radovljica	24	9	10	2	4	13
22. Kamnagorica	27	15	16	2	18	4
23. Brezje	16	12	8	1	2	3
24. Podbrezje	19	12	12	2	12	18
25. Jesenice	36	18	22	2	27	6
26. Koroška Bela	21	10	12	2	16	20
27. Boh. Bistrica	—	—	—	—	—	—
28. Boh. Srednja vas	27	15	7	1	12	6
28.	757	333	448	59	249	219

NOTRANJSKO.

1. Vrhnika	96	26	48	8	32	15
2. Stara Vrhnika	56	15	10	3	8	—
3. Borovnica	46	29	29	4	16	12
4. Horjul	60	25	18	2	10	—
5. Dol. Logatec	20	16	14	4	10	20
6. Gor. Logatec	12	7	8	2	5	12
7. Hotedršica	16	14	9	1	4	1
8. Planina	—	—	—	—	—	—
9. Idrija	190	33	29	2	58	22
10. Spodnja Idrija	27	10	6	1	13	4
11. Črni vrh	30	14	8	1	10	—
12. Žiri	30	16	22	3	32	23
13. Otalež	18	18	8	3	6	12
14. Trnovo	32	22	22	3	12	15
15. Košana	20	14	20	2	12	1
16. Postojna	24	18	9	—	—	—
17. Št. Peter	19	16	17	4	8	—
18. Črknica	56	20	24	3	18	4
19. Rakek	21	16	21	2	10	1
20. Loški potok	50	41	35	4	20	20
21. Stari trg	—	—	—	—	—	—
21.	723	420	337	53	284	172

DOLENJSKO.

1. Šmarje—Sap	26	11	16	3	3	8
2. Ig pri Ljubljani	17	13	12	4	4	1
3. Polica	24	16	23	4	10	15
4. Št. Jurij	—	—	—	—	—	—
5. Dobropolje	42	38	40	4	12	2
6. Velike Lašče	38	25	35	4	13	—
7. Sv. Gregorij	34	31	26	4	11	1
8. Rob	30	26	7	2	10	5
9. Škocijan	15	—	11	—	5	9
10. Ribnica	30	15	27	4	15	—
11. Sodražica	30	22	30	3	10	—
12. Trebnje	89	89	35	2	19	2
13. Krka	30	18	21	5	7	2
14. Št. Rupert	85	20	24	2	20	2
15. Št. Janž	38	10	22	2	2	2
16. Tržišče	18	15	15	1	—	3
17. Ambrus	28	13	13	1	12	3
18. Šmartno pri Litiji	63	37	35	12	24	30
19. Radeče	21	21	24	1	7	10
20. Vače	26	20	26	6	21	20
21. Prežganje	45	24	27	4	12	10
22. Zagorje ob Savi	17	10	10	2	10	10
23. Javorje	—	—	—	—	—	—
24. Škocijan	41	25	19	2	10	8
25. Sv. Križ	46	20	20	1	10	3
26. Cerklje	25	12	12	1	10	7
27. Št. Jernej	40	23	35	4	12	8
28. Leskovec	12	9	14	1	2	—
29. Črnomelj	25	24	20	1	20	—
30. Semič	18	—	—	—	—	—
31. Metlika	—	—	—	—	—	—
31.	943	587	579	90	289	161

VIPAVSKO.
(Kranjski del.)

1. Vipava	27	14	11	4	22	3
2. Št. Vid	32	10	9	2	7	—
3. Col	21	9	7	1	2	2
3. Col	24	18	18	2	7	8
5. Lokavec	10	7	—	—	1	2
6. Lozice	13	13	—	—	—	—
7. Budanje	15	6	6	—	6	4
8. Šturje	18	18	10	2	6	2
8.	160	95	61	11	51	21

GORIŠKA PODZVEZA.

I. Goriško okrožje.

1. Gorica	28	8	5	—	—	—
2. Podgora	14	13	—	—	3	—
3. Kromberg	28	21	21	1	1	6
4. Solkan	—	—	—	—	—	—
5. Št. Andraž	20	18	17	1	3	5
6. Mirn	32	18	18	1	40	4
7. Bilje	10	10	8	1	1	—

Srednj. Vipavsko okrožje (Goriški del.)

8. Batuje	30	10	20	2	5	25
9. Vel. Dol	16	16	14	1	4	10
10. Temnica	18	10	18	1	1	1
11. Gaberje	12	5	7	1	3	10
12. Skrbina	18	8	18	1	—	4
13. Šmarje	27	16	21	2	4	3
14. Branica	22	14	10	4	8	2
15. Vel. Žablje	16	8	12	1	1	3
16. Kamnje	28	15	16	2	6	18
17. Prvačina	27	12	27	2	5	5
18. Osek	43	6	17	2	1	15
19. Šempas	30	18	25	2	3	33
20. Rihenberg	35	25	25	4	1	15
21. Dornberg	50	45	50	3	3	10

Brdsko okrožje.

22. Št. Ferjan	41	41	35	5	7	5
23. Kojško	42	16	34	2	2	6
24. Šmartno	26	18	25	2	1	1
25. Biljana	32	15	26	2	10	1
26. Kozana	—	—	—	—	—	—
27. Fojana	18	10	18	1	2	2
28. Medana	32	14	31	1	4	—
29. Vipolže	21	19	19	2	7	3
29.	716	429	537	47	105	192

ŠTAJERSKA PODZVEZA.

Posavsko okrožje.

1. Brežice	15	8	—	—	3	3
2. Rajhenburg	30	18	12	2	5	5
3. Trbovlje	33	21	28	1	5	2

Savinsko okrožje.

4. Št. Jurij ob Taboru	30	15	15	2	5	21
5. Št. Pavel pri Preboldu	30	14	12	1	8	3
6. Griže (pododsek)	—	—	—	—	7	10
7. Št. Peter v Sav. dol.	11	11	—	—	4	—
8. Petrovče-Zalec	15	12	4	1	4	—
9. Galicija	21	14	—	—	1	2

Celjsko okrožje.

10. Celje	50	10	14	1	10	10
11. Teharje	15	12	12	—	11	10
12. Doberna	30	12	13	—	8	7

Šmarje-Rogaško.

13. Šmarje pri Jelšah	10	7	4	—	6	6
14. Št. Jurij ob juž. žel.	15	10	8	1	6	10
15. Št. Peter pri Medvedovem selu	19	13	4	—	5	22
16. Sv. Križ pri Slatini	24	21	1	1	2	5

Šaleško okrožje.

17. Šmihel	—	—	—	—	—	—
18. Šoštanj	16	13	—	—	1	—
19. Šmartno pri Velenju	—	—	—	—	—	—

Podravsko okrožje.

20. Maribor	25	25	15	1	1	20
21. Hoče	12	12	12	—	3	10
22. Slivnica	30	19	1	—	2	1
23. Ptuj	80	16	10	—	8	36
24. Ormož	—	—	—	—	—	—
25. Središče	107	20	20	1	—	3
26. Gradec	48	18	4	—	21	31
26.	666	331	189	12	92	204

KOROŠKA PODZVEZA.

1. Celovec	24	24	—	2	10	10
2. Dobrla vas	23	23	—	—	—	—
3. Pliberk	12	12	—	—	—	—
4. Št. Janž	25	19	—	—	—	17
5. Velikovec	20	20	—	—	—	4
5.	104	98	—	2	10	31

Telovadni odsek »Orel« akad. društva »Danica«

Dunaj	14	14	5	—	1	2
-------	----	----	---	---	---	---

Kako je v Švici?

(Pismo Orla iz tujine.)

Svobodna Švica. — Srce mi je zadrhtelo, ko sem iz parnika na bodenskem jezeru prvič zagledal švicarske planine ki so se v daljavi v nedoločnih potezah dvigale proti nebu. Parnik je rezal zelene valove in meni se je zdelo, da vsaka brazda pomeni zame večjo daljo od mojega doma. Zakaj? Prišlo mi je na misel nehote. Ali misliš, da boš v Švici našel več ljubezni in sreče kot v domovini? Da ne bi bilo parobrodov in velikih vod, ki toliko rojakov utopijo, sem zaželel v tistem hipu — Sedel sem z nemškim tovarišem na krovu in opazoval živahno občinstvo. Vsak ima svojo smer, svoje cilje, ne vpraša te nobeden ne kam ne kod; vsak skrbi za-se. Ali so morebiti ti ljudje, ki imajo lepe vile ob jezerih, ki jim je neznanu trpljenje za vsakdanji kruh srečni? Ko bi jih bil vprašal, zvedel bi, da je tudi pri njih slaba letina; vsak nosi svojo bol in gorje.

Koliko ljudi gre po svetu »iskat srečo«. — »Jaz jo tud' iščem, križem sveta, kje nek' prebiva, kje je doma?« Ali jo bo kdo našel? V boju s komolci, pri katerem ne posredujejo evropske velesile, si dosegel veliko, ako si spoznal, da »sreča prebiva sredi srca, v srcu poštemem je sreča doma«. — Pogledal sem na jasno jesensko nebo. Solnce je sijalo in njegovi žarki so se odbijali ob jezerskih valčkih. Tisto solnce je to, ki ogreva našo lepo domovino in meni se je zazdelo, kot veliko božje oko, ki me samo spremlja v tujini in mi kaže pot do prave sreče —. In začutil sem takrat, da nisem sam, nova moč me je prešinila. Zato pa: »Oj le naprej! oj le naprej! tje do srečnih krajev mej —«. Kakor ptič sem bil. Letiš kamor hočeš, če ti všeč ni tu, drugam . . . Nisem še podpisal pogodbe tujcu, razkožnost in sijaj me nista omamila in toliko bom, upam, zmiraj imel, da si kupim vozni red v domovino.

Take misli so mi rojile po glavi in se menjali druga za drugo, ko sem prvič stopil na švicarsko zemljo. Moj tovariš, ki si ni belil glave s takimi mislimi, me je opozoril, da jo bova odslej z železnico udarila naprej. In res, kmalo je izginilo jezero, pred mojimi očmi pa so se prikazovale lepe bele hiše, zeleni pašniki. Vlak je drvil nad prepadi čez doline, skozi hribe in predno ste minuli dve uri, smo bili v Št. Galu. Mesto St. Galen šteje okrog 25.000 prebivalcev in stoji polovica mesta, kakor večinoma v Švici, na bregu. To daje zlasti zvečer lep pogled na tišoče luči ki so raztresene po bregu.

Midva sva kmalu našla hišo »Katoliškega rokodelskega društva« kjer sva odložila svojo ropotijo in se okrepčala. Zvečer so prišli skupaj rokodelci in smo bili kmalu v živahnem pomenku. Bili so to prijazni fantje, ki vedo, kako dobro de tujcu prijazna beseda. Seznanil sem se zlasti z nekim slikarjem iz Moravske, ki je bil doma tudi član tamošnjega Orla. Kot Slovana, oba stara Orla, sva si imela veliko povedati. Fant je znal nemško in češko, jaz pa ne prvega ne drugega, ali ker sva bila enih misli, sva se dobro razumela. Povedal mi je, da se moravski Orli dobro držijo in da jih je že kot listja in trave. Jaz pa sem tudi pohvalil kranjske Orle kar se je dalo in pripomnil, da smo pri nas to reč začeli. On je bil na Dunaju pri evharističnem kongresu in je tam videl slovenske Orle. Rekel je, da so se zelo postavili in ni mogel dopovedati kako fejest fantje da so. Mene je to veselilo in iskreno sem prosil Boga, naj bi vedno taki ostali.

Prenočila sva pod gostoljubno streho. Drugi dan sva si pa ogledala nekatere znamenitosti. Lepa je stolna cerkev in kar je vzbudilo pozornost je to, da je bila cerkev v delavnik pri jutranji sveti maši do polovice polna. V mestu je veliko protestantov, ki imajo tudi svoje cerkve. Dve, ki na zunaj ze-

lo lepo izgledati, sem obiskal, misleč, da Bog ve, kaj bom šele notri videl. Ali bilo je, kakor v kaki dvorani. Neke vrste stoli in ena miza sredi odra. Hudirja, sem rekel, če je pa to cerkvi podobno, pa tudi ne vem kaj! — Slednjič sva šla na posredovalnico, ki jo vodi skupina »Krščanskih lesnih delavcev v Švici« in ima v tem mestu svojo kontrolo vprašati za delo. Dela je bilo v jesenskem času malo. Zato sva sprejela ponudbo, odpotovati dalje ob Curiško jezero, kjer je en mojster rabil dva delavca. Uradnik je stopil k telefonu in predno je minulo deset minut, smo bili z mojstrom dogovorjeni o vsem potrebnim. Nato sva takoj odpotovala in še predno je bilo poldne, se je razprostiralo pred nami 37 km dolgo Curiško jezero.

Tu se nama je odprl krasen svet. Železnica vozi tik ob jezeru in se zelo pogosto ustavlja. Povsod sva videla lepe nasade, sadno drevje se je šibilo od teže, višje gori so pokrivali griče vinogradi, ki so lepo ograjeni kakor pravi vrt. Po jezeru so vozili parniki, ki so sicer malo manjši kot oni na Bodenskem jezeru, ker je tudi jezero plitvejše. Vsa pokrajina se mi je zdela kot en sam velik vrt. Štirikrat, petkrat se je vlak ustavil in bili smo v namenjenem kraju v Meilenu.

Meilen stoji nekako v sredini obeh koncev jezera in je od tu do Curiha 14 km. Je eden izmed trgov in vasi, ki skoraj nepretrgoma obdajajo jezero. Posebnih zanimivosti tu ni ali pozornost vzbuja lepa snaga. Povsodi se vidi, da znajo prebivalci poleg koristnega in praktičnega dela, upoštevati tudi čut za lepoto.

Ko sva uredila svoje zadeve pri mojstru in si poiskala stanovanje, šla sva na planino nad trgov. Lepšega razgleda še nisem videl, kot je bil to. Res, Svicarji sami marsikaj napravijo kar občuduje svet. Ali več kot to, je lepa narava, ki da prebivalcem priliko jo izrabiti.

Malo nad trgov je večji grič, ki ima na vrhu precejšnjo ravninico. Tu so se postavljale različne provizorične stavbe in barake. Ljudje so nam povedali, da se prihodnjo nedeljo tu otvori gospodarska razstava curiškega kantona, to je okraja. Priprave so bile naravnost velikanske in jaz sem bil radoveden, kakšna bo ta gospodarska razstava.

Prihodnjo nedeljo sem sedel ob jezeru in gledal v kristalnočisto vodo, opazoval ribe in srkal sveži zrak. Kar zaslišim godbo. Po jezeru sem od Curiha je prihajal parnik, na njegovem krovu pa slavnostna godba. Bil je lep prizor, ko so godci v pisanih uniformah igrali koračnice in se je rezanje valov združevalo v prijetno harmonijo. To je bil začetek. Popoldan se je vršil slavnostni sprevod. To je bilo za-me nekaj posebnega. V sprevodu se je v raznih skupinah predstavljalo ljudsko življenje, njih šege in delo. Vse pa je bilo združeno v eno samo veliko misel: Pokazati, kaj smo, kaj premoremo s

svojimi močmi. V sprevedu je bilo posebno častno zastopano kmetijstvo. Zdelo se mi je, da so njemu dali prvo mesto. In ravno to je vzrok, da je švicarski kmet tako samostojen in ponosen ker se ga ne prezira. Kmečkemu delu, žuljavi roki, se vse drugo umakne. Kmetje to vidijo in imajo veselje do svoje zemlje in jo skušajo čimbolj izpopolniti.

In razstava sama. To ni bila razstava, kakoršne sem videl v Monakovem in drugod. Tu se ni drenjala inteligenca. Kmetje, na tisoče sem jih videl, od daleč so prišli in ostajali cel teden tu, da si ogledajo najnovejše kmetijske stroje. Ko sem videl te korenjake, kako jim je žarelo lice, kako so si vse natanko ogledali, dobil sem šele pravo sliko o tukajšnjem kmetovalcu. Nisem vedel kaj bi bolj občudoval, velikansko množino razstavljenih predmetov ali zanimanje, ki so ga jim kmetje posvečali.

Na razstavi je bilo tudi veliko poslopje z dvorano, kjer so uprizarjali igro »Mati zemlja«, ki je bila samo v ta namen prirejena. Pri tej igri je sodelovala vsa tržka mladež, do 700 oseb. Tudi tu se je predstavljalo in slavilo kmečko delo. Kdor se je zamislil v igro, ki se je v tako živih barvah odigravala pred nami, ta je nehote dobil vtis, da je kmet pri svojem delu in trpljenju, še najbolj srečen in zadovoljen, ako si prav uredi svoje zadeve. Mene pa je zlasti zanimal nastop mladih strelcev. Dečki okrog 15 let — bilo jih je 35 — so nastopili na odru in kazali svojo spretnost. To, kar sem videl, me je iznenadilo! S puškami so delali take vaje, da se je videlo, kako jim je to orožje igrača. To so v resnici mladi vojaki! Imajo svojo uniformo, bobne in lesene piščali. Kadar jo mahajo skozi trg, mora to vsak vedeti, tako bobni za njimi. Vsako nedeljo imajo vaje na velikem dvorišču in jih vežbajo pravi vojaki. Sploh so ti »vojaki« igrali veliko vlogo na razstavi. Prodajali so srečke velike razstavne loterije in bili kot nekaki voditelji. Ti mladi vojaki so ti najbolj natančno razložili katera tovarna izdeljuje te stroje, katera one. Za vsako stvar so vedeli na razstavi in vsakemu razkazovali tako, da sem se čudil, kako morejo ti mladi fantje razumeti to stvar in se tako zanimati za gospodarsko vedo. Vzrok je gotovo to, da praktični stariši skušajo že mlademu dečku vcepiti v glavo veselje do kmetijstva. In ker so zlasti vsakoletne gospodarske razstave posameznih kantonov združene z velikimi slavnostmi, dobi deček nehote vtis, da je to nekaj velikega, kmetijstvo nekaj takega, kar nima nobeden drugih stanov.

Ko sem gledal te samozavestne kmete, katerim se je iz obraza brala zaupnost vase, odločnost in samozavest, sem se nehote vprašal: Kaj je temu vzrok? Tisto solnce sije tukaj, tisti dež, tisti Bog blagoslavlja polje. Ali vendar, taka razlika od nas. Na tisoče jih je bilo, ali nobeden ni govoril da

pojde v Ameriko, ni tožil o slabih časih. Pogledali so pridelke svojih sosedov in poizvedeli s čim je ta ali oni dosegel lepše uspehe. Pogledali najnovejše pripomočke, semena, gnojila in živahno sklepali, da bodo sami vpeljali, kar se je posrečilo sosedom. Spoznal sem, da je napredek in blagostanje tukajšnjega kmeta pripisovati dejstvu, da je trdno organiziran v gospodarskih družvah. Da opazuje, se uči in mu ni merodajna parola: Kakor je delal moj oče, tako jaz. Šel sem zadnjič višje gori v hribe. Ali povsodi tiste snežnobehe hiše. Pred hišo ti stoji kup gnoja zložen v lep sklad, kot da bi hotel gospodar celemu svetu pokazati, kako ponosen je na vir svojih dohodkov. — Res je pa tudi, da tukajšnja vlada in drugi faktorji znajo bolj ceniti temelj na katerem slone drugi stanovi, kakor pa pri nas, kjer se vsak pisac zadira v kmeta.

Take misli so mi šle po glavi tiste dni po razstavi. Ali naj zato preziram domačo zemljo, če ni na njej vse tako kot drugod? Saj nismo še tudi ne tako daleč! Naš rod je blagoslovljen. Pojdi v Ameriko, Nemčijo in drugod, povsodi boš videl Slovence kot najbolj spoštovane delavce. Ali kakor bi bilo zakleto, v tujini dela, tujcu prodaja svoje moči za kos kruha, doma pa ne vidi pogače. Res je pri nas slabše, ali krivi smo sami. Tudi Švicarjem ni angelj na roko prinesel blagostanja. Toda, ne čudim se, pri nas je bil kmet do zadnjega časa kost, katero so glodali razni oderuhi. Kmet je delal kot živina, a ko se kljub temu ni mogel osvoboditi, kupil je za zadnje solde vozni listek, ali se udal pijančevanju. S. L. S. ki širi obzorje kmetu in ga skuša osvoboditi, je porok boljših časov tudi v naši domovini.

Prvi vtis ki sem ga dobil v Švici, je bil torej povoljen. Res je, da se tudi v Švici ne manjka raznih svobodomiselnih klafčev, saj še majhna Kranjska ni brez njih. In kdor potuje skozi Švico in si ogleda površno življenje po mestih in letoviščih, bi utegnil dobiti temno sliko glede verskega življenja švicarskega ljudstva. Znano je, da so nekatera mesta, zlasti Curih, gnezda soc. demokracije in podobnih osrečevalcev. Toda ravno tam, kjer imajo komando oni, je največ revščine! Ljudstvo po deželi pa je globoko verno in kdor živi med njim in ga opazuje, vidi marsikako lepo potezo, ki bi lahko bila za zgled, ne samo slovenskim neodvisnim kmetom, ampak tudi marsikateremu »odvisnemu«. Če se voziš ob jezeru, vidiš skoraj v vsakem kraju cerkev ali pa tudi po dve, protestantovsko in katoliško. Ljudstvo je povečini protestantovsko. V Meilenu je na primer samo 300 katolikov. Ali eno je: Protestantje se držijo svoje vere, katoliki pa svoje, in to zelo zvesto. Takih, ki bi opletali okoli s frazami o farških bisagah, je zelo malo, dasi ljudstvo za cerkve in dušebrižništvo tukaj več žrtvuje kot pri nas.

Od tu hodimo k sveti maši v eno uro oddaljeno Moško vas (Männerndorf) ali pa v Curih. Cerkev je pri vsaki sveti maši nabito polna in se vrši sveto opravilo zelo slovesno. Ljudstvo ti skozi celo mašo kleči in glasno moli ali pa poje vsa cerkev enoglasno, a tako krepko, da se skozi več ulic čuje.

Pred tedni sem se odpravil z dvema tovarišema k Mariji v Puščavi (Einsiedeln), ki je oddaljena kakih 50 km od tu. Zasedli smo parnik in v dobri četrt uri smo bili na oni strani v Wädenswillu, kateri izgleda že kot malo mesto. Posebni romarski vlak, ki vozi od tu vsako nedeljo zjutraj v Einsiedeln, je nas že čakal. Bilo je slabo vreme in mislil sem da bomo sami. Toda komaj sem dobil malo prostora na klopici v vozu, toliko romarjev je bilo. Prašal sem, kaj imajo danes tam, da gre toliko ljudi na božjo pot in zvedel sem, da je to vedno tako. Pozneje sem se sam prepričal kako zaupno častijo Švicarji Marijo v Puščavi. Ko sem se peljal po dolini in se nam je zdaj pa zdaj odprl krasen razgled, razlagal mi je tovariš, ki je poznal te kraje, kako se pravi tukaj, kako tam. Jaz pa sem se spomnil na vožnje, ki sem jih napravil včasih v družbi tovarišev na Brezje k Mar. Pomagaj. Lepi kraji so to, ali ko bi tiste videl sedajle — »lepe šentviške ravnine«, »pisana Loka«, »sivega poglavarja« — dal bi ne vem kaj.

Einsiedeln je malo romarsko mesto. Dve tretjini hiš so gostilne in prenočišča. Mi smo se odpravili v »Kat. rokodel. društvo«, ki ima v samostanu oo. Benediktincev lepe prestore. Tukaj zopet tista prijaznost. Človek bi kmalu pozabil, da je v tujini, kadar pride skupaj s poštenimi fanti! — Občudoval sem lepoto cerkve, petje in godbe, ki so jo pri sv. maši izvajali samostanski gojenci. Potem smo si pa ogledali samostan, razne delavnice in gospodarska poslopja. Šli smo celo v hleve. To so vam bile krave! Ravno kar so prišle s planin. Človek je vesel, ako vidi tako žival! Nazadnje smo jo zavili pa še v gostilno. Ljudje so pili brezalkoholna vina ali pa vino z vodo mešali. Lepo snažno je bilo vse, nič tistega dima, kletvin in surovosti! Na steni sem opazil vojno karto balkanske vojske z iglami, ki so jih gostje predstavljali vsak dan od kraja do kraja, kakor so prodirali Slovani. Pogovor se je sukal samo o junaških Bulgarjih, Srbih in Črnogorcih. Eden je imel besedo, ker je že prej nekaj slišal o Jugoslovanih. In ta je razlagal drugim, ki jim je bilo vse to novo, kako vstajajo Slovani in kako so z lastnimi močmi nastopili pot svobode. »Mi smo tega lahko veseli,« je rekel, »kajti to so dobri krščanski ljudje, ki se bore za vero in narod.« Mene je veselilo, da slišim enkrat tudi Nemca pošteno govoriti, veselilo pa zlasti zato, ker sem videl, kako danes celo v daljnem Einsiedelnu ljudje govore o nas, ki smo bili to-

liko časa nepoznani. — Tisti dan sem najboljše volje prišel domov.

Doma me je pa čakalo pismo iz Curiha. Skoraj bal sem se, kaj bo; tam nimam nobenega znanca. Odprem in čitam: Dragi! Zvedela sva, da si jo udaril v Svico. Tudi midva sva isto storila; saj je povsod ena figa, tukaj ali tam, ali pogledala bova, kako se tukaj žaga in obla. Tujci smo, potrpeti je treba! Ti si sam, midva sva dva, pridi v nedeljo, da kot stari slovenski Orli zopet enkrat rečemo katero. Na zdar! Jože in Tone.« To je bilo nekaj zame! Tisti večer sem si kupil viržinko in ko je že davno vse spalo, kazal sem mojemu tovarišu »Mladost« in mu po nemško razlagal, kakšne fante je pri nas vzgojila.

Komaj sem čakal sobote in kakor hitro mi je mojster prinesel v papirnati vrečici nekaj francoskih frankov in švicarskih »repov«, odpravil sem se v Curih. Sklenil sem prenočiti v tamošnjem »Kat. rok. društvu«, zjutraj pa iti k prijateljema, da jih tako dobim še v gnezdu. In tako je bilo. V društvenem domu so bili člani ravno pri večerji, ko sem prišel. Skleda je šla od mize do mize in jaz se nisem branil povabilu prisesti, kajti zdelo se mi je takoj bolj domače. Potem pa ni bilo do 11. ure miru. Telovadci so se vadili za nek nastop, dramatični odsek je imel vajo in prav v zadnji dvorani je orkester take krožil, da skoraj nisem verjel, da je to le vaja. Poprej sem mislil, da tu katoliška društva ne bi mogla uspevati, ker takorekoč tekmuje med seboj, kdo bo bolj nasprotoval katoličanom. Isti so torej navezani sami nase in ravno boj, ki ga vojujejo neprestano, jih je utrdil in izšolal. Katoliška delavska organizacija je precej močna in odločna ter se ne pusti veliko zapostavljati od rdečih generalov. Katol. rokodelci imajo dve lastni hiši z veliko zavednimi člani. Tudi katoliško časopisje je dobro razširjeno. Katoličani so sicer v precejšnji manjšini, ali so možje, med njimi so redki zaspanci, držijo skupaj. In to daje up še boljših časov.

Drugo jutro sem jo udaril pa kar v oni del mesta, kjer je bil v eni ulici na vratih neke hiše pritrjen naslov mojih tovarišev. Po dolgem času smo se tu sešli in si imei veliko povedati, vsak od svojega rokodelskega potovanja. Vesel sem bil, ko sem videl, da sta še zmirom poštena kranjska fanta. Na mizi sta imela »Mladost«, »Domo-ljuba« in »Bogoljuba«, katerih vrednost sta šele sedaj prav spoznala. »Kdo bi si bil mislil, da se bomo po več letih tukajle dobili,« sera dejal, ko smo si razložili svoje zgode in nezgode v tujini. »Kaj hočeš, par let poskusiti malo sveta, se kaj naučiti, malo potrpeti, ne škodi mlademu rokodelcu,« je pripomnil Jože modro. Torej jo bomo še potegnili še nazaj na Kranjsko? Seveda jo bomo! Kaj pa imamo tukaj dobrega? Če si zdrav in imaš srečo, da lahko dobiš delo, ti

ni treba ravno stradati. Če pa tega nimaš, je pa hudir. Jaz bi še naslikan ne hotel biti vedno v takem tujem mestu. Doma je le doma! Fantje ti pridemo skupaj na vasi zvečer, zapojemo od srca in pozabljen je ves trud dneva. To je več kot švicarski sir, bavarsko pivo in tržaške fige — modroval je Tone. Ali nekateri se pa takole po mestih oženijo, novi dom imajo in so zadovoljni, kaj pravite? »Kaj bodo zadovoljni!« je dejal Jože. »Poglej, gospodar najine sobe je tudi kranjski Janez, mizar je kot midva in zasluži par grošev več na dan, kadar ima delo. Pred leti se je tu oženil z nemško protestantovko in sedaj ima kup družine in prepir v hiši. Seveda, gospod je, ima v najemu tri sobe in plača 60 frankov na mesec. Ali jaz, ki mu moram posoditi groš, če si hoče kupiti cigaro, poznam to mizerijo in prosim Boga, naj me varje. Saj bi nič ne rekel, ko bi bila ona poštena Slovenka. Tako pa ti ne kaže drugega, kot da ostaneš v nemškem mestu, kjer nisi ne Nemeec ne Slovenec in garaš dokler moraš. Ali kadar bo prišla bolezen in starost, bo pa Bog pomagaj. Vidiš, tak konec napravi marsikateri rojak, ki gre v svet brez iskre zavednosti! Tako smo se pogovarjali, dokler ni zvon pri cerkvi sv. Petra in Pavla povabil k maši.

K kosilu smo jo zavili opoldne v eno izmed mnogih brezalkoholnih gostiln. Tu sem videl in zvedel nekaj novega.

Po vsej Švici se vodi z velikim uspehom boj proti alkoholu. Popolnih abstinentov je baje 18.000. Združeni so v tem boju vsi sloji in stranke in so tako dosegli, da ta boj javno mnenje upošteva. Pijanec še nisem videl in bi bil brez dvoma velik revež, ker bi ga smatrali za največje zlo. Tu v okolici Curiha obstoji več tovarn, ki izdelujejo brezalkoholno vino, katero je med ljudmi na boljšem glasu kot pivo ali vino. Pri gospodinji, kjer sem jaz na hrani, so na hrani tudi trije drugi fantje. In med tem, ko pri kosilu jaz, kot pristen Kranjec, pijem svoj četrt sadjevca, pijo oni trije mleko. Pa so korenjaki, da bi se ne šel z nobenim metati! Tu je skoraj težje biti pivec, kot pa abstinent. Vode je povsod dovolj in tudi z brezalkoholnimi pijačami je vsaka gostilna založena. Dopadlo se mi je pa zlasti v Curihu v brezalkoholni gostilni. Velika, snažna dvorana, polna ljudstva. Tu se dobi poceni kosilo in si privoščiš lahko vse, samo alkohola ne. Delavstvo, pa tudi gospoda, so tu stalni gostje. To je gotovo velike socialne važnosti, kar pričajo zdravi obrazi, ki tudi med delavstvom niso prereditki. Zdi se mi po vsem tem, da se bojo pri nas šele tedaj dosegli pravi uspehi v tem boju, kadar se bo dalo pivcem tako primerno nadomestilo. Brezalkoholna podjetja pa bi seveda morala podpirati država magari z dohodki alkohola, kakor to dela tukajšnja vlada.

Po kosilu smo si ogledali mesto. Jaz sem dobil tak-le vtis: Mesto samo na sebi ni Bog ve kaj. Vrednost mu daje lepa lega ob jezeru. Posebnih znamenitosti menda ne bo. Pač pa je važno v trgovskem oziru kot eno največjih industrijskih mest v Švici. Mesto je prepreženo z raznimi kanali in mnogi tovarniški dimniki pričajo, da za temi zidovi na tisoče mladih moči služi kapitalu. Ti dimniki imajo mnogo privlačne sile! Kakor po drugih večjih mestih, je tudi tu vedno preveč delavcev. Pred par tedni je bilo samo mizarjev par stotin brez dela. Pozimi se pa to število potroji!

Šli smo tudi na pokopališče in ogledali lepe spomenike. Tam v kotu zraven mrtvašnice stoji majhno štirioglato poslopje. Zdelo se mi je kot kaka sušilnica in nisem se motil. To je slavnoznani in slovenskim liberalcem tako priljubljeni »Krematorij«, kjer se žigajo mrličice. Zanimala me je ta reč in ogledal sem si jo od bližje. Dve do tri velike peči so bile notri, zgoraj pa nekaki ražnji, kjer svobodomiselnca pečejo toliko časa, da zgori in ostane za dobrega pol klobuka pepela. Včeraj — je dejal Jože — so ravno enega pekli, ko sva bila tu. Debel človek je bil in je tako cvrčalo na ražnju, da se je maščava kar cedila od njega. Meni se je to neizrečeno gnusilo in bom lahko povedal doma ljudem, za kaj se potegujejo naši liberalci in soc. demokrati.

Potem smo se pa sprehajali ob pristanišču, kjer stoji vse polno raznih bark in čolnov. Ljudje so se vozili po jezeru in se zabavali. Ravno smo opazili en letalni stroj, ki je z dvema čolnoma z veliko naglico krožil nad jezerom, se spustil v jezero, pa zopet zletel v zrak, ko se je okoli nas zbrala skupina čudnih, uniformiranih ljudi. Imeli so godbo in so ravno eno urezali. Prvič sem tu videl mešano godbo, stare ženske, dekleta in može. Igrali so neko žalostno melodijo in jaz sem radovedno gledal, kaj še pride. Tone mi je povedal, za kaj se gre. Bila je to takozvana »Sveta armada«, neka protestantska verska družba, ki ima nalogo, da po cestah in javnih krajih oznanja pokoro in agitira za svoje ideje. Ko so odigrali, stopi eden na stol in govori, drugi so pa nepremično stali in mižé poslušali. Ko je končal, nastopila je stara gospa s črnim klobukom in takisto šibala hudobni svet in vнемala za sveto vojsko kakor oni. Potem so pa pozvali eno gospodično, naj še ona govori. In res je šla na stol. Jaz punc še nisem videl javno govoriti, zato me je zanimalo in sem bil radoveden, kako bo svojo nalogo rešila. Toda ne vem, ali jo je bilo sram ali kaj, dejstvo je, da je kakih pet minut stala na stolu in težko dihala, kot da ji ni nič pravega na misel prišlo, potem pa zardela odšla nazaj k godbi. Ljudi se je precej zbralo okoli, toda, dasi je bila vsa reč precej čudna, zlasti zame, ki sem prvič videl, ni nobeden

Današnji številki je priložila **Katoliška Bukvarna** v Ljubljani naznanilo o novem zelo aktualnem delu, ki je pričelo izhajati bogato opremljeno s slikami pod naslovom »**VOJSKA NA BALKANU**«; vabimo naše naročnike, da se naroče na to velezanimivo delo, ki bo nudilo mnogo duševnega užitka in mnogo poučne tvarine. Na naročilnici se lahko naroče tudi druge knjige.

Na Balkanu se bijejo junaški boji zveznega krščanskega vojaštva proti razpadajoči Turčiji. Človeška zgodovina ne pomni vojske, ki bi bila zahtevala toliko nadepolnih mladih življenj in ki bi v tako kratkem času dosegla toliko velikih uspehov. V par dneh so strli Slovani moč ogromnega turškega naroda tako, da bo v kratkem izginila vsaka sled za Turčinom v Evropi.

Cel svet se čudi Slovanom in zasleduje z največjo napetostjo to vojsko, kaj šele mi Slovenci, na katere utegne uspeh te vojske odločilno vplivati.

Ker smo pa vezani samo na kratka poročila v časopisju, ki si večkrat nasprotujejo, je pač upravičena želja, da se izdajo dogodki sedanje vojske v posebni knjigi, ki jo bomo brali mi in naši potomci z zanimanjem še poznejša leta; saj jamčita že prva sešitka in imeni gg. autorjev, da bo to knjiga trajne vrednosti. Knjigo sta sestavila c. kr. profesorja **Anton Sušnik** in **dr. Vinko Šarabon** pod naslovom

Vojska na Balkanu 1912

Celo delo bo obsegalo okoli 10 sešitkov po 40 vin.

Do danes sta izšla dva sešitka, nadaljevanje pa bo sledilo v tedenskih presledkih.

Istočasno priporočamo:

Pod svobodnim solncem. Povest davnih dedov. **F. S. Finžgar.** Cena K 3.—, eleg. vez. K 4.—. Slovenska kritika vseh naziranj je v tem edina, da je roman „Pod svobodnim solncem“ ne samo najboljšo Finžgarjevo delo, temveč hkrati tudi najboljši slovenski zgodovinski roman. Danes, ob velikih dogodkih na Balkanu je pa še posebno aktualen, ker nudi najlepši vpogled v zgodovino balkanskih Slovanov. Roman bo nudil najboljši užitek, ker je tudi jezikovno umetniško izpopolnjen in v vsakem oziru dovršen.

Vstaja Škenderbegova. Zgodovinska povest z Balkana K — 60, vezano K — 80, Škenderbeg je največji krščanski junak, kolikor se jih je kdaj rodilo na Balkanu in njegovo ime se ravno sedaj večkrat imenuje v časopisju. On je rešil domovino turškega jarma in ta povest o Škenderbegovi vstaji je silno zanimiva in poučna.

Vojska na Daljnem Vzhodu. **Dr. E. Lampe.** Cena K 4.80, vezano K 6.—. Ob tej priliki opozarjamo tudi na to velezanimivo knjigo, ker je važno primerjati sedanjo vojsko na Balkanu s predzadnjo med Rusi in Japonci.

Zadnja kmečka vojska. Zgodovinska povest iz l. 1573. **Av gust Šenoa.** K 1.60, vez. K 2.60. To je posebno zanimiva povest, ki pretresljivo opisuje trpljenje naših pradedov in njih obupne boje za prostost. Knjiga je pisana vseskozi na zgodovinski podlagi.

Knjiga o lepem vedenju. Spisal **Urbanus.** K 3.—, vez. K 4.—. Knjiga je za vsakega Slovenca neprecenljive vrednosti.

Najlepša darila za naše ženstvo:

Slovenska kuhar'ca **Magdalene Pleiweisove.** VI. natis izpopolnila in predelala **S. M. Felicita Kalinšek.** Velika izdaja z mnogimi slikami in večbarvnimi tabelami obsega celotno kuhinjsko umetnost in stane vez. K 6.—.

Okrajšana izdaja za vsakdanje potrebe K 3.—, vezana K 3.60. To je po soglasni sodbi strokovnjakov najboljša in najobsežnejša slovenska kuhinjska knjiga.

Gospodinjstvo. Navodilo za vsa v domačem gospodinjstvu važna opravila. Šolam in gospodinjam sestavila **T. M. Lidvina Purgaj.** — Cena K 2.20, vezana K 2.80. Za vsako sleherno gospodinjo potrebna knjiga.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

kaj nagajal, k večjemu, da se je ta ali oni nasmejal, ko je šel mimo. Prepričan pa sem, da ko bi se kaj takega zgodilo pri nas, bi bilo vse po konci. Jaz sem sicer mnenja, da se s takimi nastopi ne doseže veliko za krščansko reč, ker se preveč izpostavlja zasmehovanju. Ali boljše se mi pa vseeno zdi taka vnema za svojo, četudi napačno vero, kot pa tista pasja vera, katero oznanjujejo svcbodomiselci.

Pogledal sem še spomenik reformatorja Zvinglija, ki stoji pred stolno cerkvijo, ki je bila svoj čas katoliška, a so jo zvinglijanci ugrabili, potem smo se pa poslovili z obljubo, da se drugo nedeljo snidemo v Meilenu.

Bil sem nekako prerojen, kakor da se mi je odvalil kamen od srca, ker sem zopet onkrat govoril mojo ljubo materinščino. Tisti teden mi je pel stružec, da je bilo veselje. A nad mojo glavo so se pa zbirali črni oblaki. V tovarni, kjer sem delal, je bilo uslužbenih do 20 socialnih demokratov, a z menoj vred, samo trije kršč. socialisti. Mi smo se držali skupaj, delali svoje in nismo dali najmanjšega povoda onim za kake sovražnosti. Ampak ti ljudje so povsod enaki! Kaki štirje izmed njih so si vtepli v glavo, da moramo »črni« stran, ker je itak dosti sodrugov brez dela, ki bojo takoj zasedli naša mesta. Ravno tisto nedeljo, ko sem bil v Curihu, so imeli zborovanje in tam to reč oficijelno proglasili. Priznati moram — kakor sem pozneje zvedel — da je bilo par izjem med njimi, ki so stale na stališču, da je prvo, biti organiziran, a naj se vsakemu da prosta volja med rdečim in »črnim«. Ali, ker je pri tem treba discipline, so vsi podpisali zahtevo, ki so jo poslali mojstru. Mojster je pa fant kot se šika in je rekel: »Če nočete med črnimi delati, pa pojdite stran.« Nam je pa zaupno naročil, naj mu preskrbimo poštenih delavcev. Nam to ni bilo težka naloga, ali prišla je ovira. — Ko so moji prijazni sodelavci videli, da mojster noče respektirati njihove vroče želje, zgubili so vso korajžo. Nobeden ni izpolnil grožnje, da pojde strani, ampak skušali so vso stvar poravnati. Mojster je bil pa trd in je šest najboljših glasnikov sam odslovil. Z ostalimi se pa sedaj dobro razumemo, dasi dvomim, da je njihova prijaznost odkritosrčna. Ali prihod naših novih tovarišev jim je dokaz, da imamo tudi mi metlo.

Naslednjo nedeljo sta prišla Jože in Tone. Šli smo na planino, od koder smo imeli lep razgled. Pod nami doli se je v dolgi črti bliščalo jezero. Okroginokrog so ga obdajale stavbe, od njih pa so se kakor velikanski stolpi risale bele črte po jezerski gladini. Parnik je rezal mimo in kmalu izginil za ovinkom. Gledali smo lep prizor in Jože je rekel: »Res, lepo je, ali kaj nam pomaga, če pa smc osamljeni, če iz teh planin ne odmeva naša lepa narodna pesem in se ne sve-

tijo na njih tiste bele cerkvice kot v naši domovini.« »Pa zapojmo eno kranjsko,« je svetoval Tone. Vsi smo bili zadovoljni in Jože je začel tisto svojo: »Ene škrapete imam, pa še tiste prodam« itd. Jože kot star pevec jo je urezal »naprej«, jaz sem prijel »čez«, Tone je pa basiral. Slo je izborno, da je kar odmevalo po dolini. In ko se je prva tako obnesla, smo jih zakrožili še več iz bogate Jožkove zbirke. Doli pri vinogradih pa smo videli, kako so se ustavljali ljudje in gledali v gore, kot da slišijo nekaj novega. — Drugi dan mi je pa pripovedoval moj tovariš, kaj so sinoči ljudje govorili v gostilni. Neko lepo petje se je danes slišalo s planin in sam Bog Bog ve, kaj to pomeni. — Jaz sem mu pa povedal, da je bila to naša mila slovenska narodna pesem, kateri ne najdem enake na širokem svetu. Da, res: »Peva Švicar po planinah, jasno v jasnih visočinah. Al' lepše kot je naša pesem, tudi v Švici slišal nisem.«

* * *

Zima je. Bela odeja krije bregove; na jezeru se dan za dnem vleče trda skorja. Ob dolgem večeru, ko zunaj sveti tiha luna, sedim v mrzli sobi in »Duh moj misli na svoj dom« . . . Ta zima doma ni mrzla, pušta. Na tisoče bratov se ogreva za vzvišene cilje in uživa »v trudu in boju, polnem sladkosti«, veselje in srečo, katere zaman iščemo drugi v vrvečem svetu. Ali bom še kdaj deležen veselja, ki sem ga včasih užival v njih krogu? Nekaj mi pravi, da še. Ali eno je: Po svetu je mnogo prahu, ki se ga ni mogoče otresti. Le enkrat je bila nekaljena doba. In zato se večkrat spomnim one kitice: »Oj Vrba, srečna vas domača!«

Spored telovadskega tečaja v dneh od 12. do 15. dec. 1912 v Ljubljani.

Četrtek, dne 12. decembra:

Dopoldne: ob 8. uri sv. maša v stolnici; od 9 do pol 10. ure obrati (poluobrat, celoobrat), br. Kržan; od pol 10. do 12. ure korakanje (začetkoma razdeljen korak 1 in 2), br. Kržan.

Popoldne: od pol 2. do pol 4. ure redovne vaje v dvoredu, br. Dostal; od 4. do 6. ure orodna telovadba s posebnim ozirom na pravilen dohod in odhod k orodju in od orodja, br. Dostal; od 7. do 8. ure tehnično predavanje, br. Dostal; od 8. do 10. ure redovne vaje v štiristopih in četah, br. A. Jeločnik.

Petek, dne 13. decembra:

Dopoldne: od 8. do 10. ure vadba posameznih gibov prostih vaj, br. Kržan; od 10. do 12. ure proste vaje z razlago o izvajanju prostih vaj z godbo, br. Kržan.

Popoldne: od 2. do pol 4. ure proste vaje z raznimi nastopi k prostim vajam, br.

Jeločnik; od pol 4. do 5 ure orodna telovadba, višji oddelek br. Dostal, nižji oddelek br. Kržan; od 5. do 6. ure tehnično predavanje, br. Dostal; od 9. do 10. ure vzorna telovadna ura z menjajočim poveljstvom. Združeni učitelji tečaja.

Sobota, dne 14. decembra:

Dopoldne: od 8. do 10. ure redovne vaje (ponavljanje), br. Kržan; od 10. do 12. ure proste vaje (ponavljanje), br. Kržan.

Popoldne: od 2. do 4. ure vzorna telovadna ura z menjajočim poveljstvom, združeni učitelji telovadbe; od 4. do pol 6. ure predavanje o telovadbi pri starih Grkih, br. Koblar; od 8. do 10. ure prisostvovanje pri telovadbi Šentpeterskega Orla.

Kaj morajo mladi delavci znati?

Na našem jugu se poda vsako leto veliko mladih fantov v žuljavo delavsko armado. Otroci delavstva so v veliki večini zopet delavci, a tudi s kmetov iščejo mladi, krepki fantje dela po rudnikih, po plavžih, po tvornicah, in sicer ne samo doma, marveč tudi v tujini. Westfalska, Amerika, šume v Slavoniji, na Hrvaškem, na Ogrskem, na Štajerskem in drugod poznajo dobro slovenskega drvarja in ogljarja.

Pridnost slovenske mladeži povsod cenijo in vpoštevajo, a žalostna resnica je, da kljub svoji pridnosti in nadarjenosti naši ljudje ne pridejo veliko naprej, marveč, da jim celo doma večinoma ukazujejo drugorodni predstojniki.

Naš človek, ko stopi v veliko svetovno delavsko vojsko, vstopi v njo popolnoma nepripravljen. In zato naše pridne, poštene, verne fante tako hitro vjamejo zviti in pretkani brezverski socialni demokrati v svoje mreže. Zagorje, Trbovlje, Hrastnik nam pričajo, kako se hitro vjame naš, doma pošten fant v brezverske, breznarodne socialno-demokratske mreže.

Fantje, skrbite, da če vas sila dovede do tega, da pristopite v delavsko armado, da ostanete predvsem zvesti tudi delavci veri in narodu svojih očetov in očetov!

Skrbite pa tudi za to, da vas bodo vaši sotovariši vpoštevili in spoštovali. Delavec dela, a tisti delavec, ki samo dela in dela, se počasi izpremeni, da sam ne vé kdaj, v živ človeški stroj, ki ne misli na drugo kakor na topo garanje. To pa nikakor ni prav in ni.

Če hoče delavec, da pride naprej, se mora, kakor v vsakem drugem stanu, učiti, in sicer veliko učiti. Poznatí mora natančno svoje pravice in dolžnosti.

Zgledi: Rudarski delavci imajo svoje bratovske sklanice, ki skrbje zanje, če obole in kadar jim moči opešajo. Na svetu je pa

že tako, da če se le more, pa ljudem odščipnejo na njihovih pravicah, kar le morejo.

Drugi delavci morajo biti zopet za slučaj bolezní zavarovani, da dobe zdravnika, zdravila in bolniško podporo, navadno skozi 20 tednov, kadar obole.

Po tvornicah in pri stavbah in povsod, kjer se s stroji dela, morajo pa delavci biti zavarovani za slučaje, če pri delu ponesrečijo.

Delavske pravice in dolžnosti pa predpisuje še nebroj drugih postav.

Zdaj pa vprašajmo, koliko delavcev je, ki poznajo po postavah jim določene pravice in dolžnosti? Koliko pa je delavcev, ki vedo, kaj naj store, če se jim kaka krivica zgodi?

Bore malo jih je celo takih, ki bi se sploh za svoje po postavah določene jim pravice zanimali. Zato pa tudi delavci radi svoje brezbriznosti trpe velikokrat prav znatno škodo.

To pa še ni vse. Delavec mora tudi znati, kako stoji podjetje, kjer dela glede na svetoven trgovski položaj, da vé, če ga podjetnik tudi v primeri z njegovim zaslužkom plačuje. Koliko je pa delavcev, ki jim je narodno gospodarsko vprašanje s sedmimi pečati zapečatená knjiga!

Delavec sam ne pomeni veliko; gospodar ravna ž njim, kakor hoče in ga plača, kolikor mogoče slabo, da sam žanje večje dobičke. Zato mora biti delavec s svojimi tovariši stanovsko ali kakor splošno pravimo, strokovno združen. Koliko delavcev pa je še, ki niso člani naše krščanske Jugoslovanske Strokovne Zveze v svojo lastno škodo in v škodo vsega slovenskega vernega katoliškega delavstva?

Koliko dobite delavcev, ki bi znali zamašiti široka usta socialno-demokratskim krivim prerokom in zapeljivcem našega vernega slovenskega delavstva? Molčimo!

Fantje! Kajne, delavec mora veliko vedeti, da pozna svoje pravice, da more svoje in koristi svojega stanu uspešno zastopati in da more odbijati napade na verske in narodne svetinje svojih očetov in dedov. Učen ni nihče iz neba padel. Zato se pa mora delavec učiti in veliko učiti.

Mladi delavci, Orli, so predvsem poklicani, da prekvase naš delavski rod s pravim delavskim duhom katoliške demokracije. Svoje visoke naloge pa ne boste dosegli, če se ne učite in zopet učite. Naša »Mladost«, ki jo mora vsak delavski mladenič imeti naročeno, vam nudi veliko, a katoliški slovenski mladenič delavec bodi tudi na delavsko glasilo »Našo Moč« naročen!

»Naša Moč« se je v svojem osmem letniku zelo izpremenila in povečala. Njeno glavno uredništvo je prevzel profesor dr. J. Krek, ki je zbral okolu sebe veliko sotrudnikov: duhovnikov, doktorjev prava in zdravstva, ki so se obvezali, da bodo po

»Naši Moči« delavstvo učili vsega, kar potrebuje.

Že prva številka novega VIII. letnika »Naše Moči« je velezanimiva. Pozna se ji, da je veliko spisal dr. Krek, pozna se ji, da objavljajo v njej plod svojega znanja doktorji katoliške narodne mladine: dr. Mirko Božič, dr. Šiška; dr. —a— in dr. —e— sta že tudi »Naši Moči« doposlala zelo tehtne in važne sestavke, ki se tičejo delavskega zdravstva; poleg navedenih pa sodeluje pri »Naši Moči« še veliko delavcev in delavk.

»Naša Moč« se je že v svoji prvi številki VIII. letnika predstavila kot poljudna socialna revija.

Fantje, če hočete zasledovati delavske zadeve, o katerih mora itak biti vsak zaveden mladenič natančno poučen, naročite jo!

Dajmo lepe zglede!

Dragi bratje! Poglejmo nekoliko okoli sebe in videli bomo zlasti med nami mladeniči še veliko nerodnosti. Poglejmo najprve, kako se posvečujejo nedelje in prazniki! Ali je mar lepo v nedeljo tisto zijanje pred cerkvijo? Ali je mar lepo zijala prodajati pred cerkvenimi vratmi toliko časa, da zadnja ženska v cerkev odide? Ta grda razvada je zlasti med kmečkimi fanti na deželi. Velikokrat se šele potem prikrevsa v cerkev, ko je že minulo pol pridige ali polovico svete maše. Še veliko grše, še bolj nedostojno, neolikano je, da med službo božjo, med sveto mašo, nekateri zunaj cerkve stoje, se pogovarjajo, norce brijejo in dolgčas prodajajo, nekateri jo pa, ko se začne pridiga, mahnejo v gostilno.

Bratje Orli, tukaj pozor! Kakor je za vsakega mladeniča nečastno, med službo božjo zunaj cerkve stati, je še veliko bolj nečastno za fanta Orla. Zato pa Bog ne daj, da bi se kateri fant Orel tako izpozabil, da bi med službo božjo zunaj cerkve stal ali celo v gostilno šel. Tak naj rajše danes kakor jutri odstopi od naše lepe orlovske organizacije, kakor da bi ji s takim obnašanjem nečast delal. Kajti mi moramo skrbeti za čast naše organizacije, to pa bomo najlepše dosegli z lepimi zgledi. Zato dajmo lepe zglede!

Dragi bratje, začnimo mi drugače! Pokažimo tudi na zunanje, kaj smo, in da se tudi zavedamo, da smo res pravi krščanski Orli, da se ne bo sovražnik nad nami spodtikaval in kazal za nami, rekoč: »Poglejte jih, to so tisti, ki nam jih hočejo v zgled staviti!« Sklenimo torej, da od danes naprej hočemo korakati med tistimi vrstami, ki hodijo pot poštenja, pot omike, krščanske omike! Pustimo tisto četo, ki se v cerkvi po kornih stopnicah potika in preriva in na koru navadno za orgljami in v kakih drugih kotih zidove drgne. Nedavno je bil v nekem

kraju v neki župniji tam na koru za orgljami tak ropot, kakor sem ga gori opisal. Neki naš nasprotnik se obrne tja in zapazi nekaj fantov Orlov. In kaj je naredil? Vpil je okoli: »Vidite, taki so!« Glejte, v naših očeh iščejo pezdirdja, a v svojih ne vidijo bruna. Pazimo sami nase in vedimo se lepo povsod, posebno pa v cerkvi, da nas ne bodo obsodili ljudje, zlasti pa Bog!

Kdaj moramo še dajati lepe zglede? Pripoznati moramo, da smo včasih vsi ali pa vsaj nekateri preboječi, kadar je namreč treba pokazati svoje prepričanje. Dragi! Nič ne boš izgubil na svoji veljavi, če se odkriješ in pobožno moliš, kadar zvoní angelovo češčenje ali ob vsaki drugi priliki. Kdor se boji pokazati svoje versko prepričanje ali pa se boji, da bi ne bil preveč pobožen, tak bo padel globoko tudi v drugih ozirih. Imenujemo se jedro slovenskega naroda. Skrbimo, da bomo to v resnici! Dosti je fantov v naši organizaciji, ki imajo globoko v srcu skrito ljubezen do Boga in Marije, ki se včasih pokaže kakor nepopisljiv žarek mladeniške lepote. Nasprotno so pa tudi taki, ki jim je vsaka pobožnost deveta briga, v drugih ozirih se radi trkajo na prsi: Mi smo Orli! Toda izkušnja nas uči, da se na take ni dosti zanesti. Dragi bratje v verskih rečeh tudi ne smemo biti malomarni! Svoje prepričanje, da smo sinovi vernega slovenskega naroda, vedno radi pokažimo in bodimo na to tudi ponosni. V tem se bomo najbolj ločili od nasprotnikov. S svojim lepim obnašanjem, z vzornim življenjem, spodbudnimi zgledi, bomo naše nasprotnike prisilili, da nas bodo morali spoštovati in ceniti.

Strahopetci se skrivajo. Mi pa se ne skrivajmo, ampak pokažimo, da smo res Orli! Pokazali pa bomo najlepše z lepimi zgledi.

F. P., Orel.

Tujina in slovenski mladenič.

(V društvu »Straža« na Dunaju predaval dne 27. oktobra 1912 Ivan Stanovnik, stud. iur.)

Slov. kat. izobraž. društvo »Straža« na Dunaju ima vršiti važno kulturno nalogo, katere bi pa ne vršila popolnoma, ako bi ne skrbelo tudi za mladino v velikem mestu. Pretečeno nedeljo sem bil priča, ko se je ustanovila pod stražinim okriljem deklška zveza in čul sem od članov društvenega odbora, da je njihov trden namen, v kratkem ustanoviti tudi mladeniško zvezo. Dragi fantje, to je v vaših rokah! Premislite in se odločite!

Moja današnja naloga je, podati vam nekaj navodil in premotriti načela, ki naj vodijo vsako mladinsko organizacijo; pri tem se hočem posebno ozirati na mladeni-

ško zvezo društva »Straže«, kateri želim, da jo čimpreje oživotvori, ker sem prepričan, da bo mnogo pripomogla, da naši slovenski mladeniči v tujini, tu v svetovnem mestu, ostanejo zvesti veri in besedi svoje matere.

Na misel mi sili vprašanje: Zakaj pa zapušča vsako leto toliko mladih moči lepo slovensko domovino in odbeže v tujino za kruhom? — Ali slovenska domovina res nima dovolj kruha za vse svoje sinove, da jih toliko pošilja v tujino? Deloma nezadovoljive gospodarske razmere doma, zelo pa tudi vedoželjnost slovenskega mladeniča, hrepenenje po izobrazbi, po razširjenju obzorja. Akademiki smo prisiljeni, podati se v tujino, ker doma nimamo visoke šole, ker nam univerze nočejo dati, a sinove kmečkih staršev, sinove obrtnikov in delavcev žene v veliko mesto zelo tudi vedoželjnost. Našemu fantu še vedno zveni po ušesih oni znani rek, ki ga je tolikokrat čul od svojega očeta: Kar se kranjski Janezek nauči, to tudi kranjski Janez zna. Res, da je težko slovo od doma, od staršev in bratov, od prijateljev in rojstnega kraja, a naš fant si stavi visoke upe in želi, da bi se mu kdaj boljše godilo, kakor se mu godi sedaj. Živimo v času, ko se naglašajo dolžnosti posameznika do družbe. Naš čas je socialen, v katerem posameznik malo pomenja, celota, družba veliko. Za vsakega slovenskega fanta, ki pride v veliko mesto, je nujno, da si poišče prijateljev, da si poišče družbe. Ta nujna potreba sledi iz razmer samih, v kakršnih se nahajamo. Posameznik si želi družčine, želi razvedrila in razgovora, da prežene skrbi in pozabi na pusto vsakdanjost in dolgčas. Ampak vprašanje je, kakšno družbo naj si slovenski mladenič v tujini, zlasti v velikem mestu izbere? V velikem mestu, pravim, ki ima toliko nevarnosti za mladega fanta, da se izgubi, izneveri veri in jeziku svojega ljudstva. Ker sem ravno pri tem, oglejmo si takoj nekaj teh pretečih velikomestnih nevarnosti.

Daleč od domače hiše, daleč od svojih roditeljev, je slovenski mladenič. V sebi čuti hrepenenje po svobodi, nekaj ga vleče in podpihuje: Sedaj delaš, kar hočeš, nihče tvojih domačih te ne nadzira, opominov in svaril svojih staršev se ti tu v tujini ni treba bati. Tu si sam svoj gospod, prost, svoboden. In, dragi fantje, ta svoboda umori stotine in stotine slovenskih mladeničev, iztrga jim iz srca živo vero, domovinsko ljubezen in veselje do dela. In prihajajo domov iz Amerike in drugih krajev, včasih kar trumoma, blede in izpiti, onemogli dasi mladi, prihajajo v domovino takozvani mladi starci. In strup, ki so se ga napili v tujini, ponujajo v domovini tudi drugim, zdravim, krepkim slovenskim sinovom. Tako se pri nas goji in širi liberalizem. Kadar se tega spominjam, me zapeče v srce, a potolaži me vselej dejstvo, da ima domovina dovolj

krepkih mladeničev, ki se ne dajo izvabiti in zapeljati po izprijenih tovariših. In dokler bo rodila slovenska zemlja še vedno trdnih in značajnih mladeničev, toliko časa se nam ni bati zanjo, toliko časa bo sigurno napredovala in se širila. To pa rečem, da stokrat bolj kot narodni nasprotniki, škoduje slovenskemu življu z liberalizmom napojena slovenska mladina.

Največja in najhujša kuga, ki v velikem mestu umori največ mladine, je nemoralnost. Zija ti povsodi nasproti, prodaja se ti na vseh ogljih. Z nemoralnostjo pa je v najožji zvezi pijančevanje, alkoholizem. V svetovnem mestu prevladuje materijalistično naziranje, časopisje se nahaja v pretežni večini v judovskih rokah. In nobenega dvoma ni, da ravno časopisje silno vpliva na mišljenje posameznika. Časopisje, to je današnja vsakdanja hrana, to je hrana moderne sveta. Judovsko časopisje, ki se ga največ bere tudi na Dunaju, pa je polno pikantnosti, polno perverzности. Na vsaki strani, v vsaki vrstici, se to časopisje norčuje iz katoliške vere in vzbuja v čitatelju nagone najnižje vrste. In opozarjam vas, da se tega strupa iz judovskih rok varujete in da čitate katoliške liste.

Ena izmed največjih nevarnosti v svetovnem mestu za slovenskega mladeniča pa je brez vsake dvojbe socialna demokracija. Ne smemo si prikrivati, da ima v vseh velikih mestih nastavljene svoje mreže, in pripoznati moramo, da ima izvrstno razvito organizacijo, zato se ne čudimo preveč, ako premoti in preslepi toliko poštene mladine, ki zaide v njihove mreže. Tej socialno-demokratski organizaciji pa je treba postaviti nasproti močno katoliško protiorganizacijo. In pri tem delu so po mojem mnenju v prvi vrsti poklicani tudi katoliški akademiki, da poučujejo in skrbijo za kulturni napredek kmečke, delavske in obrtne mladine v velikem mestu. To delo pa je mogoče v največji meri v društvu, zato kličem vsem, ki ste dobre volje, ki imate pošteno slovensko srce — v »Stražo«.

»Straža« je prisiljena zborovati v gostilni. Stremimo za tem, da si ustanovimo na Dunaju svoj dom ali vsaj lokale, kjer se bomo lahko zbirali vsaki čas. To je velike važnosti, da bi člani lahko vsaki čas hodili v društvo, da bi se poskrbelo tudi za primerne igre zanje, za razvedrila, društvene večere, predavanja, poleti pa bi se prirejali skupni izleti v okolico mesta itd.

Vsakomur, ki pripada slovenski katoliški mladinski organizaciji, mora biti veliko ležeče na tem, da po svojih močeh pripomore in pomaga pri naših društvih. Mi hočemo mladine, ki je prepojena s katoliškimi in narodnimi ideali.

Zla in liberalizma res ni mogoče popolnoma zatreti, a treba se je vedno z njimi vojskovati. Naš boj velja tudi pijančevanju — alkoholu.

Gotovo se spominjate krvavega zgleda, ako ste brali naše časopise, ki se je pred kratkim pripetil v Dobrépoljah. Dva pijana fanta sta ponoči zaklala moža, ki ju je prijazno posvaril, naj nikar ponoči ne rogovilita.

Kdor ljubi domovino, z veseljem zasleduje njen razvoj. Stojimo sredi pomembnih zgodovinskih dogodkov. Ti dogodki bi bili za nas malopomembni, ako bi ne imeli mož, ki o pravem času spoznajo tok političnega morja in z okopi zavarujejo morebitno povodenj. Dragi fantje, vem, da ste uganili, na kaj vas hočem opozoriti. Na našem jugu se nam ustvarja nova domovina, sedanja nam je postala pretesna, zato smo podali roko bratu Hrvatstvu in smo mu rekli, da hočemo stanovati z njim v eni hiši. Ustvarja se nam Jugoslavija.

Na to sem hotel vas opozoriti le mimogrede, ker se moramo zanimati za važne politične dogodke predvsem v svoji domovini, ker je to stvar narodne vzgoje.

Prihajam k zadnjemu delu svojih izvajanj: Kakšen naj bo slovenski mladenič?

Slovenska mladina je sila požrtvovalna. To lepo čednost najlažje opazimo v domovini pri naših Orlih. Kmečki fant, ki je truden od dnevnega dela in željan počitka, razume, kaj je družabnost, ima vročo željo po napredku in zato zmaga pri njem krepka volja. Pa kremenitost volje se kaže pri telovadbi in fantovskih poučnih večerih, ki jih prireja slovenski Orel. Reči moram, da sem že mnogokrat občudoval to mladeniško požrtvovalnost, ki se kaže v navdušenju za stvar.

Naša mladina naj bo vesela. Poštena zabava in veselje je potrebno. Naš namen ni, vzgojiti mračnežev, ampak poštene slovenske, katoliške može. In pri tem mi pride na misel oni tolikokrat ponavljani slovenski pregovor: Kakor se nagne drevesce, tako raste drevo. — Da res, kakršnih idej se človek v mladosti navzame, takšen ostane v svojih poznejših letih. In naša naloga bodi, da slovenski mladeniči zrastejo v krepke, značajne može, kakršnih rabi slovensko ljudstvo.

Zate, slovenski mladenič, moli v domovini tvoja mati, večer za večerom, zate moli tvoj brat in tvoja sestra; ostani jim zvest tudi ti in vračaj jim njihovo ljubezen z molitvijo zanje.

Telovadba. Estetični čut. Alkohol.

Večkrat, stoinstokrat je bilo že omenjeno, a tudi potrjeno, da telovadba mnogo vpliva na estetični čut, na čut finosti — lepote, ki hitro razloči pravo od nepravega,

dobro od slabega. In to, ne samo pri telovadbi sami, tudi v vsakem drugem oziru, bodisi pri kakem delu, ali v občevanju itd.

Ker se zahteva od pravega telovadca pravilno in lepo, t. j. neprisiljeno, lahkotno izvajanje vaj, mora tedaj ta umevno strogo paziti na predtelovadca, na vsak najmanjši gib in to seveda potem brez pogrška izvesti. Res ne gre to tako hitro, a s trdno voljo gre le. Kratko, telovadec se privadi eleganci, brez katere mu je vsaka vaja brez prave vrednosti. Obenem si pa pridobi oster pogled, tisti fini čut, ki takoj opazi najmanjšo napako na sebi ali na drugem, ki teži za dobrim. Pridobi si estetični čut. — Kak pomen pa ima ta? Komu koristi?

Mar ne izvira iz tega čuta redoljubnost? Koga pa red bóde v oči? — Malomarneža! A ta trpi potem tudi sam škodo in prestati ima dokaj preglavic. Ne stavijo li povsod redoljubnih ljudi v vzgled?

Ljudem ugaja dobro izvedena vaja, ugaja jim strogi red pri telovadbi, in nehoté se jih polašča polagoma tudi ta čut, ki marsikoga povzdigne za nekaj stopenj splošne omike, ker hrepeni po boljšem — popolnejšem. Ljudje se navadijo tudi sami reda, sami čutijo, kdaj in kaj je bolje ali lepše. Začno se sami po tem ravnati; in kako jim gre vse izpod rok! Seveda ne pride do tega tako hitro, kot se tu bere, ali premisli, brat, premisli! Spoznal boš, da le gre, počasi spočetka, nekako boječé, kot prične telovadec novinec, a potem vedno bolj sigurno. Dobiš neko samozavest, ki tebe, mladeniča, naredi moža, ki si kaj upa in se ne ustraši zlepa. Saj naše ljudstvo je tako do vzetno za vse dobro in lepo.

Dosti o tem Še o telovadcu samem!

Kolikokrat se sliši: glej ga, kako je neotesan, surov; ali nima prav nobenega čuta za to ali ono?

Pa tudi narobe: kako fin in neprisiljen nastop ali po domače: šikoven fant! Ni li res? Saj se gotovo vsakemu celo večkrat primeri kaj enakega.

Res je mnogo takih, ki niso telovadci, pa imajo le fin estetični čut in lep nastop. Ali dragi, to so zopet drugi; saj tudi ne rasto vse cvetlice v enem vrtu.

Dobé se celo najlepše vrste daleč kje v pustih krajih ali pa visoko gorí v golih skalah. Oni so živeli v drugih razmerah kot ti. Bila jim je v tem oziru sreča bolj mila. Ti pa, sin slovenskega kmeta, ti si šteje v dolžnost, sam si ustvariti srečo, z zdravim razumom, z jako roko! Imej v mislih vedno pravega telovadca! Pri vsakem delu, ne samo pri telovadbi, ti bo gledati na estetično lepo, ki ne sme biti nikomur v spodtiko, na točno, lepo, a kratko izvajanje. Lahko spoznaš pravega telovadca (pa ne takega, ki se hodi borit nekako po poklicu za prvenstvo po svetovnih tekmah) v njegovem nastopu, v občevanju. Jasen, odkrit pogled,

ravnotak govor, — ostra sodba o vsem neestetičnem. Kroti svoj pogled, svoj govor; noče razžaliti nikogar bodisi s pogledom ali z govorom, bodisi s čem drugim. Tudi ne obsoja takoj vsega, kar se mu zdi vsaj navidez slabo. Saj mora gotovo tudi sebe večkrat obsoditi. Premišljeno vpraša po vzrokih in je li v resnici tako slabo, kot se mu zdi. Vpoštevava dobre lastnosti, kakor tudi ne more obsoditi takoj telovadca-novinca. V vsem pa gre najkrajšo — ravno pot proti cilju; čemu bi hodil po ovinkih, kot kak lopov, ki se boji svetlobe in se ogiblje široke, ravne ceste?

Odkrito naprej! je njegovo geslo.

Toda kot povsodi, so tudi tu izjeme. Kakor je kdo lahko dober telovadec, tako je lahko v občevanju in sploh v drugem neolikan, surov itd. Deloma je to vzrok duševne zanemarjenosti, a najčešče še vzrok alkohola, vzrok strasti. Pri pravem telovadcu ni tega, ker se on zna in mora vzdržati, vsaj toliko, da nikdar ne prekorači določene meje. Mladenič, človek, ti li ugaja tisto vpitje ali boljše tuljenje, pogosto še krvav tepež ali sploh kak neestetičen čin, — ki se gnjusi vsakemu poštenemu človeku, — ti li ugaja tista živalska topost?

Dobro, če ti ugaja, pa delaj tudi ti tako, da čim prej žalostno utoneš! Ne pomisliš pa pri tem na svoje zdravje, na svoj največji človeški zaklad — duhá, ki te razlikuje od živali.

Zdrav duh ti je dan, — največje bogastvo; ne okuži in umori ga tedaj, ker boš sam trpel škodo prej ali slej!

Pomisli, kaj se vse lahko zgodi v pijanosti! Preveč, da bi tu našteval. Meniš morebiti celo, da ugajaš ljudem v pijanosti, da si bolj duhovit in bolj zabaven? O, kako daleč si od pravega! Ne samo ti, tudi drugi mislijo tako. Toda, poslušaj ti enkrat takega duhoviteža. Zabaven je pač, v kolikor se more vesel — pameten človek smejeti razposajeni neumnosti. Sicer se pa tako duhovitost navadno ne pomiluje. Če se to opetovano ponavlja, čutijo se tudi kmalu posledice. Delo ne gre tako izpod rok in še to je večalimanj v neredu, površno. Duh ni več v stanu misliti tako zbrano, čisto in brzo. Tudi dovzeten ni več tako za kaj vzvišenega. Kar se tiče telesne škode, povzročene po alkoholu, je ne omenjam, ker je že itak vsakemu znano. — Preje vztrajni duh, jeklena volja, postane omahljiv, nestanovit. Tako izgubiš naenkrat tudi zupanje ljudi do tebe in ti do drugih, ker se ti zdi njih ravnanje krivično.

Si li zmožen količkaj v takem žalostnem stanju pametno presoditi kak položaj? Poleg tega te pa začno nadlegovati še druge strasti in tako nimaš opraviti samo z enim sovražnikom, ampak z večimi in povrhu še hujšimi. Koliko zla je bilo že povzročena

po jezi, koliko žalostnih posledic po nenravnosti itd. Ni čuda, da tak človek podleže svojim grehom — žrtev alkohola. Reši se težko, ker mu manjka volje, neupogljive volje in odločnosti. Tu posebno še velja znani pregovor: zdrav duh v zdravem telesu!

V veri je moč! Iz vere izvira neposredno nrvnost, iz te čilost duha, — čilost telesa, iz tega zopet gmotno in duševno blagostanje narodovo, močan odpor, nepremagljiv vsem zunanjim viharjem! Zgledov za to nara nudi dovolj zgodovina. Kdor je močan v veri, močan je tudi v ljubezni do svojega naroda. Rad se žrtvuje zanj. Vidi, kako je potreben izobrazbe duha — jakosti telesne — jeklene volje.

Predvsem pa mi Slovenci potrebujemo jeklenih mož, značaje, bolj kot le česa drugega. Bistrih glav, dobrih src, zdravih, jeklih teles! Val za valom buta ob nas, in kako ne bi silno valovje — napadov naših sovražnikov odkrhnilo kosec za koscem od nas? Kmalu bi stali le še mali tropi zvestih zbrani okoli kakega Črtomira. Boj bi bil ljut, a podleči bi morali!

A če smo vsi vneti za eno, — mater Slovenijo, — kako naj drugače delujemo zanjo, kot s pomočjo takih mož?

Naj nas vendar enkrat začno tuji oho-leži tudi vpoštevati, da smo še živi. Izobrazujmo se, krepimo se!

Idrija. 4. predsedstvena seja je sklenila sledeče: 1. Prečita se zapisnik zadnje seje z dne 11. oktobra t. l., ki se odobri. 2. Prečita se došli dopis čast. g. I. Pišota, kaplana v Cerknem, kateri poroča, da se je začelo v Cerknem zopet živahno gibanje mladeničev, ki se pridno poslužujejo orodja in se prične tudi z razlago »Zlate knjige«. Sklene se naprositi č. g. kaplana, naj prevzame on vodstvo fantov, ki naj se ravnajo točno po našem glasilu »Mladost«. 3. Referent odsekov poroča, da odbori odsekov precej marljivo delujejo, posebno novoizvoljeni odbor odseka v Črnem vrhu. 4. Predsednik okrožja poroča o sklepih odborove seje Z. O. z dne 7. novembra t. l. ter opozarja odseke na prireditve prihodnjega leta in na tehnični tečaj, ki se vrši meseca decembra t. l. 5. Sklene se odseke opozoriti, da se na praznik Marijinega spočetja dne 8. decembra udeležijo člani skupnega sv. obhajila.

Moravče. Malokateri odsek je menda zadel tako hud udarec, kakor našega. Predsednika Jančeta Groboljšek in načelnika Jančeta Urbanija, oba navdušena Orla, so nam vzeli k vojakom. Ves odsek žaluje po svojih bratih, a tolaži jih zavest, da in nadalje ostaneta zvesta svojim načelom. Vztrajajta, ker ponosno gledamo na vaju; cilji pa, ki sta jih začrtala vidva bodo vodili tudi nas da ko se vrneta, najdeta še večje število bratov, kot pa sta jih zapustila. — Izredni občni zbor Orla se je vršil vsled odhoda predsednika in načelnika k vojakom dne 3. novembra. Ob precejšnji udeležbi fantov sta bila enoglasno izvoljena za predsednika Janez Kunavar in za načelnika Martin Urbanija, oba vredna naslednika odšlih bratov.

Zagorje ob Savi. Občni zbor tel. odseka se je vršil 20. oktobra 1912. Iz občnega zbora posnemamo sledeče: Odsek šteje sedaj 18 članov. Izvršujoči so vsi. Podpornih članov ima odsek 12. Dalje je imel

odsek v preteklem letu tri predstave. Skupnega sv. obhajila smo se udeležili enkrat, in sicer na dan kongresa na Dunaju. Izlete smo imeli tri: prvič na Vrhniko, potem smo se udeležili pogreba umrlega brata v Trbovljah in 18. avgusta polet vseh Orlov na Kandrše poleg Vač. Poročilo tajnika je sledeče: Odsek je imel v celem letu 10 odborovih sej. Načelnik poroča, da je bila telovadba 70krat, ob nedeljah in vsako drugo sredo po 1 uro. Povprečno na uro je prišlo 6 do 12 telovadcev, vadili smo najprej redovne vaje, proste vaje in drog. Blagajnik poroča, da je odsek imel ob občnem zboru gotovine 18 K 10 vin. in obenem opozarja na članarino, da bi bolj redno plačevali. Med slučajnostmi se je sklenilo: da bomo sedaj naprej telovadili ob nedeljah in o zimskem času tudi ob sredah. Poleg telovadbe imamo tudi petje. Članarina se bo vnaprej plačevala po 2 K. Končno se je tudi sklenilo, da se otvori knjižnica in čitalnica. Dobivali bodo fantje domov knjige in časnike. Končno pa sledi govor g. kaplana Primarja, ki govori o vili in vežnosti naše organizacije. Posebno povdarja izobraževalne večere, vežbanje v petju in agitacijo, ki je silne važnosti za Zagorje. Za njegove lepe nauke smo zelo hvaležni. Za tem sledi volitev odbora. Odbor je sledeči: g. Primar, Čebin Anton, France Bauer, Leopold Dolinar in Iv. Hrastelj. Odbor vaditeljev je sledeči: Iv. Hrastelj, nač., Iv. Železnik, podnač. Vaditelji so: Dolinar, Breu, Dolinšek. Omeniti moram tudi, da smo imeli revizijo dne 2. junija po g. Fr. Krischetu iz Šmartna pri Litiji. Orli so se razšli s popolnim navdušenjem za našo mladeniško organizacijo.

Teharje. Naš telovadni odsek, ustanovljen dne 19. novembra 1911, je imel dne 10. novembra t. l. prvi redni občni zbor. V društveni sobi izobraževalnega društva, ki je obenem telovadnica, poda predsednik kratko poročilo odsekovega delovanja v preteklem letu. Iz poročila tajnika povzame, da so bile vsak mesec odborove seje, bilo je 9 predavanj; eno o parobrodstvu, drugo iz »Zlate knjige« I., II., III. pogl., 1., 2., 3. točka; udje so imeli 11 govorniških vaj in več deklamacij. Odsek si je nabavil drog in pa 12 krojev, naročen je bil na 10 iztisov »Mladosti«. Telovadba se je gojila v telovadnici kakor tudi na prostem v 54 telovadnih urah. Telovadcev je bilo povprečno 11 na uro in vseh skupaj 588. Odsek se je udeležil korporativno orlovskih prireditvev v Št. Jurju in Dobrni. — Po tem pregledu je bilo predavanje o Balkanu z ozirom na sedanjo vojno. Novi odbor se je sestavil sledeče: Vinko Kovač, predsednik, Ivan Jeršič, podpreds., Ivan Koštomaj, načelnik, Ivan Razbornik, tajnik, Štefko Rebov, blagajnik, Gajšek R. in Dimec F. odbornika.

S tem se je zaključil občni zbor. Po začrtani poti naprej!

Vipava. Kako je na Vipavskem? Zima je, tedaj zimsko delo. Zadnja novica: 1. decembra smo imeli igro »Naša kri«. Zadovoljni smo, da se je po enem letu in štirih mesecih zopet igrala ena igra! Pa ne, da bi spali! Ne, ne! Kjer smo imeli prostor za javne predstave, se je v tem času primerno obrnil za vojaške svrhe vipavske posadke. Prostora ni bilo, igre ni bilo! No, končno je zmagala struja, da se je oder napravil v telovadnici. Čujemo pa resne glasove, da bomo desetletnico k. s. organ. praznovali že v velikem združenem domu, s katerim se pereče vprašanje prostorov reši. Bog daj! Program Orla je sledeči: v ponedeljek k sestankom mož in fantov, v torek: petje, katerega vodi preč. g. Kapš, v sredo: telovadba, v četrtek: petje, v petek: skušnje za predstave i. dr., v soboto: telovadba, skoro vsako nedeljo pa zvečer k predavanju izobraž. društva. Dosedaj je bilo pet javnih predavanj, katerih se je udeležilo vsakokrat od 250 do 300 ljudi. Splošno ljudstvo intenzivneje sledi našim organizacijam, kar morem z veseljem konstatirati. S stalnim prihodom vojaštva v Vipavo so se faktično razmere spremenile, a se bodo še veliko bolj; to sem prepričan. Pred časom sem prodril s predlogom, da naše društvo priredi zabavno-poučne večere vsakih 14 dni ali vsak mesec za vse člane in članice skupaj. Kaj pa hočemo s temi večeri, kaj se hoče ob teh večerih storiti? 1. Informirati vse člane društvene o društvenih sklepih in ukrepih, vseh in nevspehih, 2. iskati vzroke neuspehov, 3. člane vpeljavati v pošteno zabavo, z govori, nastopi, s kratkimi prizori, deklamacijami itd., 4. moralno dvigniti občevanje med fanti in dekleti, 5. vlti veselja do dela v organizacijah. Težak program za začetek, a ko se vpelje, in če Bog da, se izpelje, razveseljiv pojav, obenem vzrok veselejšega delovanja v vseh panogah: fanfovski kot dekliski in moški. Bo res tako? Bom poročal. Pozdrav!

Zlata knjiga.

Orel brez »Zlate knjige« ne more izhajati, ako hoče res biti in ostati Orel. V njej najde razložena vsa načela, na katerih sloni naša organizacija. »Zlata knjiga« kaže našim Orlom pot do njihovih visokih ciljev.

Cena broš. 1 K, vez. 2 K.

Naroča se v Katoliški bukvarni v Ljubljani.

Ustanovljeno 1867. **Manufakturna trgovina** Ustanovljeno 1867.

Franc Regorschek-ov naslednik
AVGUST JAGODIČ
 Ljubljana, Stritarjeva ulica štev. 3.

Zalagatelj za orlovske telovadne srajce in predpisane žnore za kroje. Obenem priporoča trvdka častiti duhovščini veliko zalogo sukna in pristnega platna za cerkvene oprave.